

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри журналістики, реклами та
зв'язків з громадськістю
Копистинська І.М.
“31” серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЯ

Обов'язкова дисципліна

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Реклама та зв'язки з громадськістю»

**Першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 061 Журналістика
галузі знань 06 Журналістика**

Розробник: Димніч Н.Д., кандидат філологічних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю»

Протокол № 1 від “31” серпня 2018 року

1.ВСТУП

Метою вивчення курсу «Масова комунікація та інформація» є формування у студентів системи знань щодо масової комунікації та інформації як соціальних феноменів, комунікаційних моделей, стратегій, структури і технологій у вирішенні фахових завдань; про технології та ефекти комунікації, лінгвістичні і структурні впливи на комунікаційну ефективність; методику реклами та PR; умови та критерії ефективності фахової діяльності журналіста.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Здатність організовувати й проводити професійну діяльність у сфері масової комунікації та інформації
- здатність застосовувати на практиці комунікаційні моделі;
- здатність розуміти і об'єктивно оцінювати технологічний потенціал, стратегії і структури комунікаційного процесу;
- здатність використовувати комунікаційні технології для вирішення спеціальних задач, основні комунікаційні технології – для вирішення професійних задач;
- здатність виявляти технології спрямованого комунікативного впливу;
- здійснювати комунікативні дії на прикладі кризової ситуації;
- здатність визначати місце ЗМІ, реклами та паблік рілейшнз у інформаційній і комунікаційній індустрії; розуміти систему класифікації ЗМІ.

Завдання: сформувати у студентів здатність застосовувати принципи роботи креативної групи, особливості і технології комунікаційної та інформаційної індустрій у матеріалах, які подаються до публікації, передачі в ефірі.

Заплановані результати навчання

Програмові результати навчання, згідно з освітньо-професійною програмою:

Відтворювати інформаційні та комунікаційні технології

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- термінологію, яка стосується масової комунікації та інформації;
- комунікаційні технології в контексті суспільного життя та проблеми інтелектуалізації суспільства;
- умови й критерії ефективної комунікації; сутність методів і прийомів реклами та PR;
- технології створення комунікативних ефектів у соціальній комунікації;
- технологічну особливість мас-медійних дискурсів; моделі комунікації;
- технології спрямованого комунікативного впливу;
- комунікативні технології реклами, пропаганди і паблік рілейшнз;
- іміджеві технології; виборчі, міжкультурні і кризові комунікації.

вміти:

- кваліфікувати види масової комунікації;
- застосовувати на практиці всі види і прийоми технологій залежно від комунікаційних моделей;
- реалізувати норми комунікативної ефективності для різних типів комунікації;
- визначати характеристики аудиторії та адекватність твору цільовій аудиторії;
- аналізувати журналістські матеріали з позиції використання комунікаційних ефектів.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	освітньо-професійна програма «Реклама та зв'язки з громадськістю» за спеціальністю 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика	Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - індивідуально-творчі завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 1,5 год.	Перший рівень вищої освіти (бакалавр)	28 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	4 год.
		Лабораторні	
		<i>не передбачено</i>	
		Самостійна робота	
		94 год.	16 год.
	Вид контролю: Екзамен (30 год.)		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,7
для заочної – 1:1

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно. Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D

50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення; наочні – презентація, ілюстрація; практичні – індивідуальні завдання, самостійна робота, практична робота.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Задіяно практикум, спрямований на вироблення навичок самостійної моральної орієнтації майбутніх журналістів у складних професійних ситуаціях.

Методи контролю: усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування.

Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, оцінювання екзамену.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади вивчення масової комунікації та інформації

Тема 1. Вступ до навчального курсу.

1. *Завдання, предмет, джерела курсу.* Структура навчального курсу. Літературні джерела навчального предмета. Поняття «масова комунікація» та «масова інформація», «медіа екологія», «медіакритика», «медіа грамотність», «медіа філософія».

2. *Історія вивчення масових комунікацій.* Дописемний та писемний етапи доіндустріального періоду, друкарський та аудіовізуальний етап індустріального періоду, новітній період розвитку мас-медіа. основні теорії, медіареформи

3. *Природа, характер, структура масової комунікації*

4. *Форми і формати масової комунікації.* Види масової комунікації: масмедійний, рекламний, PR-комунікації, пропагандистський агітаційний.

5. *Фактори масової комунікації:* людські (особистісні), інструментально-технологічні, ситуаційні.

Тема 2. Маси і комунікаційний процес.

1. *Поняття про маси.* Визначення, ознаки і види мас. Стихійні і штучні маси Фази існування маси. Натовп і публіка. Масова аудиторія.

2. *Концептуальні та професійні засади впливу ЗМІ на суспільство.*

3. *Види впливу мас-медіа на суспільство:* зараження, сугестія, маніпуляція. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас Масові настрої Суспільна думка Масова свідомість і поведінка.

Тема 3. Методика впливу та види масового спілкування.

1. *Засоби, методи, і техніки масовокомунікаційного впливу*

2. *Технологія масовокомунікаційного впливу:* поняття та концептуальні засади масовокомунікаційних технологій

2. *Види технологій масового спілкування.* Технології проектування та змін соціального простору. Інформаційні та інтерактивні технології. Рекламні, пропагандистські та PR-технології технології.

3. *Ефективність масової комунікації*. Поняття та види ефектів в масовій комунікації. Міфотворчість. Поняття «ефективність» та «дієвість» масового спілкування.

Тема 4. Теорії вивчення масової комунікації та інформації.

1. *Теорії масової комунікації*: стереотипів, когнітивного дисонансу, користі та задоволення, навчання і пізнання. *Структурно-функціональний підхід*. *Теорія спіралі мовчання*.

2. *Основоположники та найяскравіші представники наукових напрямків вивчення масової комунікації та інформації*. Теоретичні погляди Г. М. Маклюєна. Комунікаційні погляди Н. Лумана. Мас-медіа в теоретичних поглядах П. Бурдьє. Теорія порядку денного М. МакКобса і Д. Шоу. Теорія гейткіперів К. Левіна. Теоретичні узагальнення Д. МакКуела. Інші теорії та моделі журналістики

Тема 5. Етапи та школи розвитку науки про масову комунікацію.

1. *Етапи у розвитку науки про масову комунікацію* (перший, другий третій і четвертий). Становлення української наукової школи масової комунікації, її новітній етап розвитку.

2. *Наукові школи та вчення про масову комунікацію*. Чиказька, Франкфуртська Бірмінгемська школи. Віденський гурток. Марксизм, психоаналіз, біхевіоризм, функціоналізм

Тема 6. Моделі масової комунікації.

1. *Моделі масової комунікації*. Комунікація як трансмісія, демонстрація й привернення уваги. *Ритуальна модель*. *Модель рецепції*: кодування й декодування висловлювання.

Тема 7. Медіареформи в Україні.

1. *Український контекст розвитку ЗМІ: подолання авторитаризму*. Революції як приклад брудних виборчих технологій.
2. *Українські медіа в умовах гібридної війни*. Інформаційні та смислові війни в Україні.

Змістовий модуль 2. Комунікаційні технології як засіб ефективного впливу на масову свідомість.

Тема 8. Медіація суспільства.

1. *Повсякденність як об'єкт комунікативних технологій*. Проблема конструювання повсякденності. Повсякденність в культурі постмодернізму.
2. *Технології повсякдення*. Конструювання новин.

Тема 9. Організація комунікативного простору.

1. *Комунікативні та соціальні технології*. Символічна організація комунікації. Візуальна організація комунікативного простору.
2. *Подієва, міфологічна та комунікативна організації*. Евенто-менеджмент.

Тема 10. Політичні комунікативні технології.

1. *Популізм і лобіювання як політичні технології*. Обмеження та протидія політичним маніпуляціям. Довіра до джерела як проблема політичної комунікації.
2. *Психологічна війна в політиці та основні прийоми її ведення*. Регуляція масової політичної поведінки.

Тема 11. Комунікативна структура інформації.

1. *Структурування повідомлення: поняття, типи, принципи і помилки*. Впливогенний потенціал структури. Комунікативна структура та її характеристика.
2. *Прийоми структурування інформації*. Смислові ножиці. Прийоми формування підтексту. Додатковий смисл і способи його продукування у творі. Перетасування (card stacking). «Загальний вагон». Метод негативних груп віднесення. Повторення шаблонних фраз.

3. *Структурування комунікативних акцій*: метод ініціювання інформаційних хвиль, метод «уявний вибір». Логічність викладу і вплив. Роль експресії у використанні структурних прийомів впливу.

Тема 12. Критерії та моделі ефективної комунікації.

1. *Типи комунікативних ситуацій*. Типи комунікативного потенціалу. Інформаційний комфорт. Змістові елементи у фактологічній системі твору.

2. *Сфери поширення інформації*. Резонансні та ієрархічні моделі комунікації.

3. *Прийоми, способи впливу для позитивного комунікативного ефекту в ЗМІ*. Негативні ефекти. Лінгвістичні засоби впливу й мовленнєві фігури. Інформаційний резонанс і позиції комунікаторів. Мовні засоби інформаційного комфорту. Прийоми структурування мовних засобів впливу.

Тема 13. Комунікативні відмінності між рекламою та PR.

1. *Поняття віртуального світу*. Реклама та PR як види інформаційної та комунікативної діяльності.

2. *Рекламна комунікація і її характеристика*. PR як сфера комунікативної діяльності.

Тема 14. Застосування ефективних прийомів паблік рілейшнз і реклами для досягнення комунікаційного ефекту.

1. *Жанри та напрямки інформаційної діяльності в PR*. Інформаційна акція. Прийоми інформаційних акцій та підвищення ефективності прес-релізу. Стратегії й тактики впливу для ефективної комунікації.

2. *Символічність та віртуальність рекламного світу*. Ефективність прийомів реклами, специфіка їх застосування.

3. *Елементи рекламної комунікації в публічному мовленні*. Ефективні прийоми реклами, оцінка їх комунікативного потенціалу.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади вивчення масової комунікації та інформації												
Тема 1. Вступ до навчального курсу		2	2			6	1	1				
Тема 2. Маси і комунікаційний процес		2	2			6	2					2
Тема 3. Методика впливу та види масового спілкування		2	2			6	1					1
Тема 4. Теорії вивчення масової комунікації та інформації		2	2			6	1					1
Тема 5. Етапи та школи розвитку науки про масову комунікацію		2	2			6	2	1	1			

Тема 6. Моделі масової комунікації		2	2			4	3		1			2
Тема 7. Медіареформи в Україні		2	2			4	2					2
Контрольна робота	2					2						
Разом за змістовим модулем 1	68	14	14			40	12	2	2			8
Змістовий модуль 2. Комунікаційні технології як засіб ефективного впливу на масову свідомість												
Тема 8. Медіація суспільства	10	2	2			6	2	1				1
Тема 9. Організація комунікативного простору	12	2	2			8	2	1				1
Тема. 10. Політичні комунікативні технології	12	2	2			8	2	1	1			
Тема 11. Комунікативна структура інформації	12	2	2			8	2	1				1
Тема 12. Критерії та моделі ефективної комунікації	12	2	2			8	3	1				2
Тема 13. Комунікативні відмінності між рекламою та PR	12	2	2			8	3	1				2
Тема 14. Застосування ефективних прийомів паблік рілейшнз і реклами для досягнення комунікаційного ефекту	12	2	2			8	4	2	1			1
Разом за змістовим модулем 2	82	14	14			54	18	8	2			8
Підсумковий контроль Екзамен	30					30						
Усього годин	180	28	28			94		10	4			16

7. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Види впливу мас-медіа на суспільство	2
2	Види технологій масового спілкування. Ефективність масової комунікації	2
3	Теорії масової комунікації	2
4	Основоположники та найяскравіші представники наукових напрямків вивчення масової комунікації та інформації	2
5	Наукові школи та вчення про масову комунікацію	2
6	Моделі масової комунікації	2
7	Українські медіа в умовах гібридної війни	2
8	Технології повсякдення. Конструювання новин	2
9	Подієва, міфологічна та комунікативна організації	2
10	Психологічна війна в політиці та основні прийоми її ведення	2
11	Прийоми структурування інформації	2
12	Прийоми, способи впливу для позитивного комунікативного ефекту в ЗМІ	2
13	PR як сфера комунікативної діяльності	2
14	Жанри та напрямки інформаційної діяльності в PR	2
Разом		28

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання практичного характеру (опрацювання інформації та створення журналістських матеріалів).

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітика, експертиза, прогнозування: Монографія / Макаренко Є. А.,
2. Баган О. Принципи прав людини в контексті національно-культурного протистояння в Україні // Права людини в Україні: стан справ, проблеми, перспективи. - К., 2003.
3. Басенко М. Моделі громадського телебачення в демократичних країнах: український контекст. - К., 2006. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма - ответы на глобализацию. – М., 2001.
4. Бекешкіна І. Опитування громадської думки. Посібник для журналістів і політиків. - К., 2005.
5. Бжезінський З. Велика шахівниця. - Івано-Франківськ, 2000.
6. Білий О. Проблеми інформаційного суспільства України у дзеркалі української журналістики. - К., 2006.
7. Брайант, Дженнінгз, Томпсон, Сузан. Основы воздействия СМИ.— М.: Издательский дом «Вильямс», 2004.— 432 с.
8. Винтерхофф–Шпурк Петер. Медиапсихология. Основные принципы / Винтерхофф–Шпурк Петер. – Харьков, 2007.
9. Вказівки продюсерам Бі-Бі-Сі. - К., 1998.
10. Влада тьми і темників. Хрестоматія з політичної цензури в Україні. 2001-2004 / Упоряд. В. Кіпіані. - К., 2005.
11. Гарифуллін Р. Енциклопедія блефа. - Казань, 1995.
12. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація / Антиглобалізація. - К., 2004.
13. Гельман М. Цензуры нет, есть редакционная политика // Новая газета. -2005. - 24 февраля.
14. Гриценко О. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності. - К., 2002.
15. Гіденс Е. Соціологія. - К., 1999.

16. Глобальні трансформації і стратегії розвитку / Керівник авт. колективу і ред. О. Білорус. - К., 1998.
17. Данлоп Дж. Россия и Чечня: история противоборства. Корни сепаратистського конфлікту. - М., 2001.
18. Декларация обязанностей и прав журналистов // Франция: общие сведения о праве по вопросам печати. - 1995. - № 37. - Рос.-фр. - Сер. Информационные и учебные материалы.
19. Дмитричева О. Під розмови про створення громадського телебачення вмерло «громадське радіо» // Дзеркало тижня. - 2005. - 19-25 лютого.
20. До дискусії про журналістську етику. - К., 2002.
21. Грушин Б. А. Массовое сознание: Опыт определения и проблемы исследования. М., 1987.
22. Грушин Б. А. Эффективность массовой информации и пропаганды: понятие и проблемы измерения.— М.: Знание, 1979.
23. Джеймс, Лалл. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід.— К.: “Вид-во “К.І.С””, 2002.
24. Законодавство України: Про пресу України: Інформація і свобода слова. - К.: Молодь, 1997.
25. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості / В.Й. Здоровега: Підручник. - Львів: ПАІС, 2008. - 270 с.
26. Здоровега В.Й. Українська періодика у сучасному національному просторі / В.Й. Здоровега // Укр. періодика: історія і сучасність: доп. та повідомл. Третьої всеукр. наук.-теорет. конф. 22–23 груд. 1996 р. - Л., 1995. - С. 11.
27. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини.— К.: Освіта, 1999.
28. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием.— К.: Оріяни, 2000.
29. Каппон Рене Дж. Наставни журналістам Ассошіейтед прес / Капрон Рене Дж. - К.: Видавничий дім: «Києво-Могилянська Академія», 2005.
30. Капустин А. "Бархатная цензура". Украинские журналисты продолжают бороться за право свободно осуществлять свой профессиональный долг / Л. Капустин // Независимая газета. - 2000. - 19 мая.
31. Каширин В.П. Философские вопросы технологии.— Томск, 1988.
32. Квіт С. Масові комунікації: Підручник.— К.: Вид. Дім “Києво-Могилянська академія”, 2008.
33. Ким М. Технология создания журналистского произведения.— СПб., 2001.
34. Корнев М. Н., Фомічова В. М. Психологія масової поведінки / Ін-т післядипломної освіти Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка.— К., 2000.
35. Кузнецова О. Д. Основы массовой коммуникации: навч. посіб. / О.Д. Кузнецова. - Л.: РВВ Львів, ун-ту, 1996. - 170 с.
36. Кузнецова О.Д. Правові й етичні норми журналістики: тексти лекцій / О.Д. Кузнецова. - Л.: РВВ Львів, ун-ту, 1993.
37. Мильтон Дж. О свободе печати / Дж. Мильтон. - М., 1907.
38. Москаленко А.З. Два кити / А.З. Москаленко. - К., 1997. - 36 с.
39. Москаленко А.З. Етика журналіста: між боротьбою за тираж і об'єктивною інформацією / А.З. Москаленко // Матеріали наук.-практ. конф. "Українська журналістика – 97" / за заг. ред. А.З. Москаленка. - К.: Центр вільної преси, 1997.
40. Москаленко А.З. Журналістика в умовах гласності / А.З. Москаленко. - К., 1997.
41. Москаленко А.З. Комунікативна політологія / А.З. Москаленко. - К., 1997. - 60 с.
42. Москаленко А.З. Теорія журналістики: підручник / А.З. Москаленко. К.: Експрес-об'ява, 1998. - 334 с.
43. Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: Методология анализа и практика исследования.— М.: Институт социологии РАН, 2002.— 240

44. Ольшанский Д. В. Психология масс.— СПб: Питер, 2001.
45. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації.— Львів: ПАІС, 2006.
46. Почепцов Г.Г. Информационные войны / Почепцов Г. — М.; К.: Ваклер: Рефлбук, 2000. — 576 с.
47. Почепцов Г.Г. Информация и дезинформация / Почепцов Г. — К.: Эльга: Ника-центр, 2001. — 256 с.
48. Почепцов Г.Г. Психологические войны. / Почепцов Г. — М.; К.: Ваклер: Рефлбук, 2000. — 528 с
49. . Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Почепцов Г. — К.: Київ, ун-т, 1999. — 308 с.
50. Різун В. В. Маси.— К.: ВПЦ “Київський університет”, 2003.— 118 с.
51. Різун В. В., Скотникова Т. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві.— 2-е вид. перероб. і доп.— К.: Преса України, 2008.
52. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні: Станом па 1 січня 2001 р. — К.: Юрінком Інтер, 2001
53. Потятиник Б. Ключі до мас-медіа / Потятиник Б. — Львів: ПАІС, 2002 . — 235 с.
54. . Приступенко Т.О. Державна підтримка преси: порятунок чи пастка? / Т.О. Приступенко // Журналіст України. — 1997. — № 5–6. — С. 12–14.
55. Приступенко Т.О. Деякі аспекти етичної діяльності вітчизняних журналістів під час виборчих баталій / Т.О. Приступенко // Публіцистика і політика : зб. наук, праць / за ред. проф. В.І. Шкляра. — К., 2001. — Вип. 2.
56. Приступенко Т.О. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації України : монографія / Т.О. Приступенко; за ред. В. В. Різуна; Київ. нац. Ун-т імені Т.Г. Шевченка — К., 2000.
57. Приступенко Т.О. Свобода преси в Україні / Т.О. Приступенко // Журналіст України. — 1994. — № 1–2. — С. 12–14.
58. Приступенко Т.О. Тенденції розвитку свободи преси в Україні / Т.О. Приступенко // Вісн. Київ, ун-ту. — К., 1993. — С. 31–42. — Сер. Журналістика.
59. Різун В.В. Маси: Тексти лекцій / Різун В. В. — К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2003. — 118 с.
60. Різун В.В. Роль ЗМК в демократичному суспільстві / В.В. Різун // Публіцистика і політика: зб. наук, праць / за ред. проф. В.І. Шкляра. — К., 2001. — Вип. 2.
61. Самарцев О. Р. Современный коммуникативный процесс. Ч. 2: Теория и методика журналистики: Учебное пособие / Самарцев О. Р. — Ульяновск, 2000.
62. Слоун В. Краще мати пресу без уряду, аніж уряд без преси / В. Слоун // День. — 2001. — 15 трав.
63. Стенхольм О. Защита общества от злоупотребления свободой печати / О. Стенхольм // Междунар. жизнь. — 1993. — № 10.
64. Україна: інформація і свобода слова: зб. законодавчих актів, нормативних документів та статей фахівців / у поряд. А.М. Затворний. — К.: Молодь, 1997.
65. Українське законодавство засоби масової інформації / Підготовлено Програмою правового захисту та освіти ЗМІ IREX У-Медіа. — К., 2004.
66. Фукуяма Ф. Конец истории? // http://grachev62.narod.ru/Hrest_2/Fuk.html
67. Хабермас Ю.- Вовлечение Другого. - СПб., 2001.
68. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. - СПб., 2001.
69. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / М. Хайдеггер // Проблема человека в западной философии. — М., 1988.
70. . Хаким-Бей. Хаос и анархия. - М., 2002.
71. Хардт М., Негри А. Империя. - М., 2004.
72. Чічановський А. А. Новина в журналістиці.— К.: Грамота, 2003.
73. Чекмишев О.В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики: Підручник-практикум / Чекмишев О. В.— К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2004. — 98 с.

74. Черепанин В. Літаки у голові // <http://www.ji.lviv.ua/n25texts/cherepanyn.htm>
75. Шкляр В.І. Преса керована і преса керуюча / В.І. Шкляр // Українська періодика: історія і сучасність: тези доп. і повідомл. Всеукр. іаук.-теорст. копф. 9–10 груд. 1993 р. – JL, 1993. – С 13–17.
76. Шумлянський С. Влада мови чи мова влади: newpeak, руссояз та новомова // Основи герменевтики. - К., 2003.

Допоміжна

1. Кібл Р. Журналістська етика. – К.: Інститут журналістики, 2007. – 188 с.
2. Кодекс професійної етики українського журналіста // Журналіст України. – 1997. – № 5–6.
3. Конституція України. – К.: Преса України, 1996. – 80 с.
4. Коппервуд Р., Нельсон Р. П. Как преподносить новости. – М.: Національний інститут преси, 1998. – 125 с.
5. Корконосенко С. Основы журналистики: Ученик для вузов / Корконосенко С. –, 2001.
6. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник / Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. – К., 1995. – 304 с.
7. Основи масово-інформаційної діяльності. Підручник / А. Москаленко, Л. Губерський, В. Іванов. – К., 1999.
8. Петрова Н., Якубенко В. Медіа-право / Петрова Н., Якубенко В. – К.: Інститут журналістики, 2007. – 275 с.
9. Путівник ретельного журналіста. – К.: Інститут журналістики, 2007. – 175 с.
10. Уллмен Дж. Журналістское расследование: современные методы и техника / Уллмен Дж. – М.: Национальный институт прессы, 1998. – 222 с.
11. Шкляр В.І. Соціальна норма і престиж преси / В.І. Шкляр // Укр. періодика: історія і сучасність / за ред. М.М. Романюка. – Л., 1997. – С. 25–28.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.cir.org/> - “Columbia Journalism Review”.
2. <http://www.fair.org/> - “Fairness and Accuracy in Reporting”.
3. <http://www.ifj.org/> - Міжнародна Федерація журналістів (IFJ – International Federation of Journalists).
4. www.ji.lviv.ua/ - Незалежний культурологічний часопис “Ї”.
5. <http://www.mediachannel.org/> - “Media Channel”.
6. <http://mediaed.org/> - Media Education Foundation.
7. <http://www.mediakrytyka.info/> - “Медіакритика” – видання Інституту екології масової інформації ЛНУ ім. Івана Франка .
8. <http://www.presswise.org.uk/> - (“Press Wise Trust”).
9. <http://osvita.mediasapiens.ua> - Проект MediaSapiens з розуміння медіа
10. <http://www.telekritika.ua/> - Телекритика
11. <http://www.cje.org.ua/> - Комісія з журналістської етики офіційний сайт
12. <http://nmpu.org.ua/> - Незалежна медіа-профспілка України
13. <http://nsju.org/> - Національна спілка журналістів України
14. <https://stopcensorship.wordpress.com>
15. mymedia.org.ua/ - програма розвитку незалежних ЗМІ
16. www.aup.com.ua/ - Інститут Медіа Права
17. <http://www.irrp.org.ua/> - Інститут розвитку регіональної преси – ІРРП
18. <http://irex.mocotms.com/> - дистанційний навчальний курс „Медіаграмотність для громадян”
19. <https://www.facebook.com/mediauniversity/> - Університет медіаграмотності
20. <http://medialab.online/> - освітньо-аналітичний портал про медіа
21. <http://lvivmediaforum.com/> - Сайт Львівського медіа-форуму
22. <http://imi.org.ua/> - Інститут масової інформації
23. <http://www.prostir-monitor.org/> - медіа-моніторинг

24. <http://www.1plus1.net/> (Офіційний сайт ТРК “1+1”).
25. <http://post.semiotics.ru/> (Сайт семіотики).
26. <http://lamp.semiotics.ru/index.htm> (Семіотико–культурологічний журнал “Зелена лампа”).
27. <http://www.telekritika.kiev.ua/> (Інтернетвидання “Телекритика”).